

УДК 346.

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.2.8>

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ГОЛОВИ РАДИ ДИРЕКТОРІВ, ГОЛОВНОГО ВИКОНАВЧОГО ДИРЕКТОРА ТА КОРПОРАТИВНОГО СЕКРЕТАРЯ ПРИ ОДНОРІВНЕВІЙ СТРУКТУРІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Серт О.В.,

адвокат,

аспірант кафедри економічного права

та економічного судочинства

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID: 0009-0000-3882-8813

e-mail: sertoleksandr@gmail.com

Серт О.В. Розмежування повноважень голови ради директорів, головного виконавчого директора та корпоративного секретаря при однорівневій структурі корпоративного управління в Україні.

У статті аналізуються зміст повноважень і компетенція голови ради директорів, головного виконавчого директора та корпоративного секретаря при однорівневій структурі корпоративного управління в Україні, з'ясовується природа правового закріплення обов'язків таких осіб, а встановлення та формулювання різниці у їхніх повноваженнях заявлено метою дослідження, котра реалізована шляхом вивчення та оцінки законодавчих актів і релевантних наукових досліджень. З'ясовано, що обрання голови ради директорів та головного виконавчого директора обов'язково здійснюється на першому засіданні новообраного складу ради директорів, а призначення на посаду корпоративного секретаря відбувається при запровадженні такої посади. Встановлено, що голова ради директорів та головний виконавчий директор обираються радою директорів, а корпоративний секретар радою директорів призначається. Автором досліджується роль голови ради директорів в корпоративному управлінні, виснувається про те, що він скликає раду директорів, головує на її засіданнях, підписує протоколи засідань. Вказується, окрім цього, що на таких засіданнях голова ради директорів у визначених статутним документом випадках може мати право вирішального голосу у разі рівного розподілу голосів членів ради директорів. Автором досліджується роль головного виконавчого директора в корпоративному управлінні, виснувається про те, що він здійснює представництво інтересів корпорації, вчиняє без довіреності (доручення) від її імені юридично значимі дії, у тому числі правочини, приймає накази та видає розпорядження, обов'язкові для виконання усіма працівниками корпорації. Вказується, окрім цього, що використання у абзаці 3 частини другої статті 65 Закону № 2465-ІХ терміну «звичайна щоденна діяльність товариства», буквально розуміння якого може непередбачувано обмежити повноваження головного виконавчого директора, не відповідає критерію «якість закону». У статті пропонується узгодити використання термінології в Законах № 2465-ІХ та № 2275-VIII. Автором досліджується роль корпоративного секретаря в корпоративному управлінні, виснувається про те, що він сприяє координації роботи ради директорів та її комітетів, обміну інформацією між радою директорів та учасниками (акціонерами), іншими стейкхолдерами корпорації. Вказується, окрім цього, що корпоративний секретар не може бути членом ради директорів. У статті зазначається, що голова ради директорів, головний виконавчий директор та корпоративний секретар є посадовими особами.

Ключові слова: однорівнева структура корпоративного управління, рада директорів, акціонерне товариство, голова ради директорів, головний виконавчий директор, корпоративний секретар.

Sert O.V. Difference of powers of the Board Chair, Chief Executive Officer and Company Secretary under the one-tier corporate governance structure in Ukraine.

In the article there is an analysis of the difference of powers of the Board Chair, Chief Executive Officer and Company Secretary under the one-tier corporate governance structure in Ukraine, also the legal nature of the formalization of their duties. The article objective is to establish and articulate the differences of their powers, which is achieved through the study and analysis of legislative acts and relevant scientific researches. It has been determined that the election of the Board Chair and the Chief Executive Officer must take place at the first meeting of the newly elected Board of Directors, while the appointment of the Corporate Secretary occurs upon the appearance of this position. It has been established that the Board Chair and the Chief Executive Officer are elected by the Board of Directors, while the Corporate Secretary is appointed by the Board. The author examines the role of the Board Chair in corporate governance and concludes that the Chair convenes the Board, presides over its meetings, and signs the meeting minutes. It is also noted that, during such meetings, the Board Chair may have the right to a casting vote in the event of a tie among the Board members, as specified in the corporate charter document. The author examines the role of the Chief Executive Officer in corporate governance and concludes that the CEO represents the interests of the corporation, performs legally significant actions on its behalf without the need for a power of attorney, including transactions, and issues orders and directives that are mandatory for all employees of the corporation. It is also noted that the use of the term «ordinary daily activities of the corporation» in paragraph 3 of part two of Article 65 of Law № 2465-IX, the literal interpretation of which could unpredictably limit the powers of the Chief Executive Officer, does not meet the «quality of law» criterion. The article suggests to harmonize the terminology used in Laws № 2465-IX and № 2275-VIII. The author examines the role of the Corporate Secretary in corporate governance and concludes that the Corporate Secretary facilitates the coordination of the Board of Directors and its committees, and the exchange of information between the Board, shareholders, and other stakeholders of the corporation. It is also noted that the Corporate Secretary cannot be a member of the Board of Directors. The article specifies that the Board Chair, the Chief Executive Officer, and the Corporate Secretary are all officials.

Key words: one-tier corporate governance structure, board of directors, joint-stock company, board chair, chief executive officer, company secretary.

Постановка проблеми. Донедавна, попри неофіційне вживання учасниками корпоративних відносин в Україні абревіатури CEO (Chief Executive Officer) для позначення посади директора (генерального директора), її офіційне використання не було притаманне національній корпоративній традиції. Із прийняттям Закону № 2465-IX відбулось акцептування національним правом інституту однорівневої структури корпоративного управління, що передбачає поєднання у єдиному, окремому, самостійному колегіальному органі (раді директорів) функцій управління і контролю [1, с. 75]. Закон № 2465-IX послуговується такими термінами як «голова ради директорів», «головний виконавчий директор», «корпоративний секретар». [2]. Відтепер, використання абревіатури CEO для позначення посади «головний виконавчий директор» при однорівневій структурі за своєю суттю стало коректнішим, оскільки відображає той зміст повноважень, що закладено у таку посаду С-рівня західною корпоративною традицією. До того ж, розуміння сутності розмежування функцій голови ради директорів, головного виконавчого директора та корпоративного секретаря неможливе без з'ясування змісту правового закріплення обов'язків таких осіб. Звернемо увагу, що у роботі під терміном «корпорація» ми розуміємо будь-які господарські товариства, щодо яких у їхніх учасників (акціонерів) виникають корпоративні права [3, с. 85; 4, с. 29].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки у вітчизняній правовій науці приділено достатньо уваги корпоративним відносинам (Смірнов Г.Ю., Цікало В.І., Лукач І.В., Жорнокуй Ю.М. та ін.), господарській компетенції органам корпорації (Гарагонич О.В., Смітюх А.В., Кібенко О.Р. та ін.), корпоративному управлінню (Спасибо-Фатеева І.В., Сішук Л.В. та ін.). Господарську компетенцію ради директорів у Великобританії та Європейському Союзі досліджувала Кібенко О.Р. Що стосується аналізу розмежування повноважень голови ради директорів, головного виконавчого директора, корпоративного секретаря при однорівневій структурі за національним законодавством, то це залишається поза увагою вітчизняних науковців, що зумовлює необхідність у подальших наукових пошуках.

Метою дослідження є з'ясування та формулювання різниці у повноваженнях голови ради директорів, головного виконавчого директора та корпоративного секретаря при однорівневій структурі корпоративного управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Ознаками, що притаманні однорівневій структурі корпоративного управління, ми вважаємо відділення функції контролю від загальних зборів учасників (акціонерів) та поєднання функцій управління і контролю у єдиному колегіальному органі – раді директорів [5, с. 109]. Рада директорів здійснює, в певній мірі, теж, і волеутворюючу функцію корпорації із застереженням про те, що загальні збори учасників (акціонерів) можуть за наявності визначених законом, статутом та / або договором (контрактом) обставин звільняти та призначати членів ради директорів [5, с. 107]. Вказане твердження підтверджується, у свою чергу, чинним правовим регулюванням (пункти 24–26 частини другої статті 39, частина перша статті 64 Закону № 2465-IX) [2]. Голова ради директорів та головний виконавчий директор, обираються, а корпоративний секретар призначається, членами ради директорів (частина перша статті 65, частина перша статті 86 Закону № 2465-IX) [2]. Так само, рада директорів має право їх відсторонити та обрати або призначити нових (абзац 3 частина перша статті 65, частини п'ята та шоста статті 86 Закону № 2465-IX) [2].

Іншими словами, при однорівневій структурі одним із аспектів відділення участі (володіння акціями, часткою) від контролю є збереження за загальними зборами учасників (акціонерів) права у визначених законом та / або статутним документом, та / або договором (контрактом) випадках призначати та звільняти членів ради директорів, які, в свою чергу, самостійно обирають голову ради та головного виконавчого директора і самостійно призначають корпоративного секретаря. Обрання голови ради директорів та головного виконавчого директора обов'язково здійснюється на першому засіданні новообраного складу ради директорів (частина друга статті 65 Закону № 2465-IX) [2]. У разі припинення повноважень головного виконавчого директора рада директорів зобов'язана призначити тимчасово виконуючого обов'язки головного виконавчого директора або обрати нового головного виконавчого директора (частина третя статті 67 Закону № 2465-IX) [2]. Призначення на посаду корпоративного секретаря відбувається при запровадженні такої посади (статті 85 та 86 Закону № 2465-IX) [2].

Повноваження голови ради директорів визначено у статтях 65 та 66 Закону № 2465-IX, вони полягають у скликанні ради директорів, підписанні протоколів засідань ради директорів, а на таких засіданнях голова ради директорів у визначених статутним документом випадках може мати право вирішального голосу у разі рівного розподілу голосів членів ради директорів [2]. За правом Великобританії та США голова ради директорів організовує роботу членів ради директорів як єдиної команди, налагоджує комунікацію межі директорами (агентами) та учасниками (акціонерами), забезпечує можливість невиконавчим директорам здійснювати належну оцінку діяльності всіх членів ради [6, с. 96–98, 227]. Ряд вчених характеризують роль голови ради директорів як гаранта дотримання системи корпоративного управління, що може вести ефективну комунікацію межі головним виконавчим директором та директорами (агентами), забезпечуючи також задоволення інтересів учасників (акціонерів) та інших стейкхолдерів корпорації [7, с. 373]. Вказується, на додачу, що голові ради директорів важливо проявляти турботу про ділову репутацію корпорації [8, с. 30]. Голова ради директорів може розкрити потенціал всієї ради шляхом заохочення дискусії, стимулювання членів ради до належної підготовки перед засіданнями, донесення до них важливості тих чи інших питань порядку денного [9, с. 27]. Згідно Закону № 2465-IX голова ради директорів є членом ради директорів (частина перша статті 65) та посадовою особою (пункт 23 частини першої статті 2) [2].

Повноваження головного виконавчого директора визначено у статті 65 Закону № 2465-IX, вони полягають у представництві інтересів товариства, вчиненні без довіреності (доручення) від імені товариства юридично значимих дій, у тому числі правочинів, прийнятті наказів та виданні розпоряджень, обов'язкових для виконання усіма працівниками товариства [2]. Для позначення особи, що без довіреності (доручення) діє від імені корпорації, представляє її інтереси та вирішує питання щодо її діяльності Господарський кодекс України послуговується терміном «керівник» (частина третя та п'ята статті 65) [10]. Принагідно відмітимо, що Угода про асоціацію, котра ратифікована Законом № 1678-VII, також послуговується терміном «керівник» (англійською «manager»), але у його ширшому розумінні, ніж Господарський кодекс України (частина сімнадцята статті 86) [11]. Відтак, головний виконавчий директор є *керівником* корпорації. До того ж, згідно Закону

№ 2465-IX головний виконавчий директор, як і голова ради директорів, є членом ради директорів (частина перша статті 65) та посадовою особою (пункт 23 частини першої статті 2) [2].

Закон № 2465-IX надає установчим зборам та / або загальним зборам учасників (акціонерів) можливість обмежити свободу дій головного виконавчого директора, зокрема, шляхом: 1) встановлення у статутному документі права головного виконавчого директора вчиняти правочини від імені товариства лише разом з одним або кількома іншими виконавчими директорами (абзац 2 частини другої статті 65); 2) встановлення у статутному документі обмеження щодо суми, типу, предмета правочинів, для прийняття рішення щодо вчинення яких головний виконавчий директор має скликати засідання ради директорів (абзац 3 частини другої статті 65) [2]. Також, саме установчі збори та / або загальні збори учасників (акціонерів) визначають зміст повноважень головного виконавчого директора (частина третя статті 65 Закону № 2465-IX) [2].

Водночас, законодавець самостійно обмежив свободу дій головного виконавчого директора, зокрема, шляхом встановлення йому обов'язку скликати засідання ради директорів для прийняття рішень з питань, що належать до його компетенції, однак виходять за межі «звичайної щоденної діяльності товариства» (абзац 3 частини другої статті 65) [2]. У свою чергу, головний виконавчий директор може не дотримуватись порядку вчинення значних правочинів та правочинів, щодо яких є заінтересованість, якщо таке вчинення відповідає «звичайній господарській діяльності товариства», у випадках їх вчинення на ринкових умовах (пункт 3 частини восьмої статті 106, пункт 9 частини п'ятнадцятої статті 107 Закону № 2465-IX) [2].

Отже, законодавець у Законі № 2465-IX послуговується двома різними термінами: «звичайна щоденна діяльність товариства» та «звичайна господарська діяльність товариства», які не є тотожними ні з лінгвістичної точки зору, ні з правової. У той же час, якщо умови та принципи провадження звичайної господарської діяльності товариства затверджуються рішенням ради директорів (пункт 6 частини першої статті 2 Закону № 2465-IX) [2], то чинні норми права не вимагають від ради директорів затверджувати умови та принципи провадження звичайної щоденної діяльності товариства.

Гринишин Х.М. під звичайною господарською діяльністю розуміє таку діяльність корпорації, що здійснюється відповідно до умов статутного документу і з урахуванням зареєстрованих класифікаторів видів економічної діяльності [12, с. 97]. Лантінов Ю.Ф. зазначає, що звичайною господарською діяльністю має вважатись систематична активність корпорації, включаючи вчинення правочинів, котрі забезпечують таку її систематичну активність, наприклад, вчинення кредитних правочинів з метою залучення коштів для її забезпечення [13, с. 85-86, 91]. Ми погоджуємось із Гринишиною Х.М., яка критично сприймає означене широке розуміння звичайної господарської діяльності із підстав можливого виправдання необхідністю забезпечити систематичну активність корпорації вчинення буквально необмеженої кількості правочинів, що не відповідає меті закону [14, с. 161].

Стосовно терміну «звичайна щоденна діяльність товариства», то законодавець не вважав за необхідне розкрити його зміст, а норма абзацу 3 частини другої статті 65 Закону № 2465-IX, яка ним послуговується, відповідно, не відповідає критерію «якість закону», що продемонструємо таким. По-перше, вважаємо, що цей термін в Законі № 2465-IX вжито внаслідок механічного відтворення тексту схожої за змістом частини сьомої статті 39 Закону № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» без приведення її у відповідність до термінології Закону № 2465-IX [15]. По-друге, сам термін «звичайна щоденна діяльність товариства» є некоректним, оскільки його буквально розуміння унеможливить головному виконавчому директору в рамках виконання такої норми права приймати самостійно будь-які рішення чи вчиняти будь-які юридично значимі дії з питань, віднесених до його компетенції, що не приймаються або не вчиняються ним щоденно (кожного дня). Наприклад, внаслідок буквально розуміння терміну «звичайна щоденна діяльність товариства» можна допустити, що хоча головний виконавчий директор має право без довіреності (доручення) діяти від імені корпорації та представляти її інтереси, підписання головним виконавчим директором позовної заяви від її імені не може вважатись звичайною щоденною діяльністю такої корпорації, тому що позовні заяви не підписуються щодня (кожного дня), відтак уповноважити головного виконавчого директора на підписання позовної заяви від імені корпорації має рада директорів. На додаток, наочно, ухвалами місцевих судів від 01.07.2024 р. у справі 120/8304/24, від 05.04.2024 р. у справі 620/4748/24 повернуто позовні заяви товариств, що підписані їхніми директорами, із мотивуванням про те, що звернення до суду не є

звичайною щоденною діяльністю товариств (позивачів), отже у місцевих судів відсутні докази на підтвердження права директорів підписувати позовні заяви від імені таких товариств [16; 17]. Ми не вважаємо застосування норми права, що послуговується терміном «звичайна щоденна діяльність товариства», здійсненого місцевими судами у справах 120/8304/24 та 620/4748/24, правильним, та й одна із згаданих ухвал у справі 620/4748/24 скасована апеляційним судом 10.06.2024 р. [18], але сам факт їхнього постановлення, не поодинокості подібних ухвал, свідчить про неодноразовність змісту такої норми права. З метою удосконалення якості тексту Законів № 2465-IX та № 2275-VIII, вважаємо за необхідне узгодити використання термінології у нормах цих Законів та відмовитись від використання терміну «звичайна щоденна діяльність товариства» взагалі, замінивши його на «звичайна господарська діяльність товариства», що вже й так використовується у Законі № 2465-IX.

Закон № 2465-IX не забороняє у статутному документі корпорації передбачити можливість обрання головного виконавчого директора головою ради директорів (частина перша статті 65) [2]. Науковці, здебільшого, послуговуються терміном «дуальність» для позначення корпоративної структури, за якої одна особа є як головою ради директорів, так і головним виконавчим директором [19, с. 73]. В незалежності від того, які переваги та недоліки науковцями зазначаються при характеристиці дуальності, законодавець вирішив віднести питання про можливість передбачення такої структури поєднання посад до компетенції загальних зборів учасників (акціонерів), які таке можуть вказати у статутному документі. Відзначається, що за наявного рівня наукового опрацювання впливу дуальності на реалізацію радою директорів своїх функцій управління та контролю, рекомендується уникнення дуальності саме для великих публічних корпорацій, у яких конкурують інтереси учасників (акціонерів), кредиторів та агентів (директорів) [19, с. 127-128]. У Кодексі корпоративного управління містяться рекомендації щодо уникнення дуальності, зокрема, з метою нагляду за практиками управління корпорацією та належної реалізації радою директорів як функції управління, так і функції контролю [20, с. 21, 25]. Як альтернатива, у Кодексі корпоративного управління рекомендується при дуальності призначити *провідного незалежного члена ради директорів* [20, с. 25]. Аналізуючи право США, Калкоєн В. вказує, що такий провідний незалежний член ради директорів може головувати на виконавчих засіданнях ради, бути посередником між головним виконавчим директором (головою ради директорів) та незалежними директорами, користуватись правом вето щодо включення питання до порядку денного, може за необхідності тимчасово виконувати обов'язки головного виконавчого директора (голови ради директорів) [6, с. 228].

Корпоративна традиція у США щодо взаємодії між головним виконавчим директором та головою ради директорів продемонстрована таким чином, що перший вважається найбільш проінформованим із оперативних процесів в корпорації, готується до засідань ради директорів разом із головою ради та від нього отримує інформацію про попередню думку членів ради щодо його пропозицій чи проектів рішень, відтак може скористатись попереднім переконанням інших членів ради директорів перед засідання ради, або може попросити голову ради директорів тимчасово не вносити певні питання до порядку денного засідання [6, с. 226]. У таких випадках, коли голова ради директорів та головний виконавчий директор – різні особи, важливо чітко передбачити різницю у їхніх повноваженнях з метою уникнення конфліктних ситуацій [6, с. 227]. Погоджуємось із такою рекомендацією, до того ж вона знайшла своє відображення у частині четвертій статті 65 Закону № 2465-IX, де вказано, що права та обов'язки членів ради директорів мають бути чітко визначені у внутрішніх положеннях товариства та у договорі (контракті), що укладається з кожним членом ради директорів [2].

Відмітимо також, що у Законі № 2465-IX термін «головний виконавчий директор» при однорівневій структурі ототожнюється як з терміном «виконавчий орган» (частини сьома та восьма статті 9, частина восьма статті 107, частина перша статті 109), так і з терміном «голова колегіального виконавчого органу» (частина друга статті 43, частина восьма статті 49, частина друга статті 112) при дворівневій структурі для цілей спрощення тексту законодавчого акту [2]. Ототожнення терміну «головний виконавчий директор» із терміном «виконавчий орган» здійснено у статтях, що регламентують їхні обов'язки, а з терміном «голова колегіального виконавчого органу» – у статтях, що регламентують порядок припинення їхніх повноважень. Такий підхід законодавця не враховує, що головний виконавчий директор може бути не єдиним виконавчим директором у складі ради директорів, так само як виконавчий орган при дворівневій структурі може бути коле-

гіальним, відтак, при однорівневій структурі корпоративного управління обов'язок на головному виконавчому директорі є завжди персоналізованим, в той час, як при дворівневій структурі, у разі створення колегіального виконавчого органу, – розпорошеним на весь орган. Водночас, коли законодавець передбачає відмінність у відповідальності та обов'язках межі колегіальним виконавчим органом та головою такого колегіального виконавчого органу при дворівневій структурі, аналогічного передбачення відмінності у відповідальності та обов'язках межі головним виконавчим директором та іншими виконавчими директорами не передбачено.

В цій частині з'ясуємо також чи є голова ради директорів *керівником*, оскільки висновок про те, що головний виконавчий директор керівником є, нами уже висловлено. З точки зору частин третьої та п'ятої статті 65 Господарського кодексу України і частини сімнадцятої статті 86 Угоди про асоціацію, котра ратифікована Законом № 1678-VII, за загальним правилом, голова ради директорів керівником не є [10; 11]. Втім, частиною другою статті 65 Закону № 2465-IX встановлено, що інший виконавчий директор може бути паралельно із головним виконавчим директором наділений його повноваженнями, про що має бути зазначено у статутному документі, який, крім того, може містити можливість всіх чи окремих виконавчих директорів діяти від імені корпорації без довіреності (доручення), або можливість всіх чи окремих виконавчих директорів вчиняти дії від імені корпорації без довіреності (доручення) виключно разом, або можливість головного виконавчого директора вчиняти правочини від імені корпорації лише разом з одним або кількома іншими виконавчими директорами [2]. Відтак, якщо такий інший виконавчий директор, що наділений паралельно із головним виконавчим директором його повноваженнями, буде головою ради директорів, то такий голова ради директорів вважатиметься *керівником*. Аналогічний висновок стосується наявності дуальності (поєднання голови ради директорів та головного виконавчого директора в одній особі).

Повноваження корпоративного секретаря визначено у статтях 85 та 87 Закону № 2465-IX, вони полягають у взаємодії з учасниками (акціонерами) та інвесторами, координації дій товариства щодо захисту прав та інтересів учасників (акціонерів), забезпеченні підготовки, скликання та проведення загальних зборів, підтриманні ефективної роботи ради директорів, підготовці та проведенні засідань ради директорів, комітетів ради директорів тощо [2]. Ментух Н. та Шевчук О. називають корпоративного секретаря інформаційним центром товариства [21, с. 84]. Калкоєн В. зазначає, що побутує думка ототожнення корпоративного секретаря із «совістю корпорації» [6, с. 68]. Корпоративний секретар забезпечує безперебійне функціонування процесів корпоративного управління [22, с. 77]. Баюра Д., досліджуючи питання можливостей корпоративного секретаря забезпечувати удосконалення системи корпоративного управління, зазначає, що таке може бути здійснено шляхом побудови внутрішніх (корпоративні ЗМІ, зустрічі тощо) та зовнішніх (звіти, веб сайт, конференції тощо) комунікацій [23, с. 29–31]. В цій частині також згадаємо думку Джексона Д., який зазначає про помітну роль корпоративного секретаря у роботі комітету з питань призначень в частині забезпечення дотримання процедур набору та призначення на посади членів ради директорів [22, с. 77].

Посада корпоративного секретаря обов'язково запроваджується у акціонерних товариствах, цінні папери яких допущені до торгів на організованому ринку капіталу або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію; у підприємствах, що становлять суспільний інтерес; у приватних акціонерних товариствах з кількістю акціонерів власників простих акцій товариства 100 і більше осіб (частина перша статті 85 Закону № 2465-IX) [2]. Законом № 2465-IX також визначено, що посада корпоративного секретаря в інших акціонерних товариствах може запроваджуватись за ініціативи таких товариств (частина перша статті 85) [2]. Зважаючи на зміст частин першої та третьої статті 85 Закону № 2465-IX функції корпоративного секретаря може здійснювати фізична особа за цивільно-правовим оплатним договором винятково у тих товариствах, у яких посада корпоративного секретаря не має бути в силу вимог закону обов'язково запроваджена, у яких, відповідно, з корпоративним секретарем укладається винятково трудовий оплатний договір (контракт). У тих товариствах, у яких посада корпоративного секретаря має бути в силу вимог закону запроваджена обов'язково, корпоративний секретар має відповідати вимогам до корпоративного секретаря акціонерного товариства, що затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 1089 від 28.09.2023р., а така відповідність має бути перевірена комітетом з питань призначень ради директорів (за наявності) або, за дорученням ради, окремими членами ради директорів (пункт 3–5 вимог) [24].

Прямої відповіді про те, чи може корпоративний секретар бути членом ради директорів Закон № 2465-IX не містить, однак сукупний аналіз його норм дозволяє нам виснувати, що не може: корпоративний секретар є посадовою особою (частина друга статті 85), його функції не можуть виконуватись іншою посадовою особою цього товариства (частина дев'ята статті 86), він як посадова особа має уникати конфлікту інтересів (пункт 4 частини четвертої статті 89), а конфліктом інтересів може бути суперечність інтересів члена ради директорів та корпоративного секретаря (частина восьма статті 89) [2].

Висновки. У процесі дослідження різниці у повноваженнях голови ради директорів, головного виконавчого директора та корпоративного секретаря при однорівневій структурі корпоративного управління в Україні, ми зробили такі висновки. (1) Головний виконавчий директор є керівником корпорації, відповідає перед радою директорів, членом якої є, та яку очолює голова ради директорів, також член ради директорів. (2) Голова ради директорів відповідає за організацію належного функціонування ради директорів, водночас, головний виконавчий директор контролює повсякденну діяльність корпорації, діє в її інтересах без довіреності (доручення). (3) Головний виконавчий директор та голова ради директорів може бути, у певних випадках, однією особою (дуальність). (4) Встановлено, що використання у абзаці 3 частини другої статті 65 Закону № 2465-IX терміну «звичайна щоденна діяльність товариства», буквально розуміння якого може непередбачувано обмежити повноваження головного виконавчого директора, не відповідає критерію «якість закону», відтак пропонуємо відмовитись від використання терміну «звичайна щоденна діяльність товариства» у Законах № 2465-IX та № 2275-VIII, замінивши його на «звичайна господарська діяльність товариства», що вже й так використовується у Законі № 2465-IX. (5) Корпоративний секретар не є членом ради директорів, а в межах своїх повноважень сприяє координації роботи ради директорів та її комітетів, обміну інформацією між радою директорів та учасниками (акціонерами), іншими стейкхолдерами корпорації. (6) Голова ради директорів, головний виконавчий директор та корпоративний секретар є посадовими особами. (7) Головний виконавчий директор є керівником корпорації, а голова ради директорів може вважатись керівником лише при наявності дуальності, або у разі, якщо голова ради директорів є одним із виконавчих директорів, що наділений паралельно із головним виконавчим директором його повноваженнями. (8) Голова ради директорів та головний виконавчий директор обираються радою директорів, а корпоративний секретар радою директорів призначається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Серт О.В. Процес становлення інституту однорівневої структури корпоративного управління в Україні та історичні тенденції його розвитку. *Правова держава*. Одеса. Фенікс. № 54. 2024. С. 68–79.
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022р. № 2465-IX / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 18-19. Ст. 81.
3. Спасибо-Фатєєва І.В. Вчення про корпоративні права і цивілістична доктрина. *Право України*. 2014. № 6. С. 84–92.
4. Гарагонич О.В. Суб'єкти корпоративних відносин: теоретико-правові аспекти. *Право України*. 2021. № 6. С. 26–45.
5. Серт О.В. Загальна характеристика однорівневої структури корпоративного управління. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2024. С. 105–109.
6. Calkoen W. The One-Tier Board in the Changing and Converging World of Corporate Governance: A comparative study of boards in the UK, the US and the Netherlands. PhD thesis. Erasmus University Rotterdam. 2011. 573 с.
7. Banerjee A, Nordqvist M, Hellerstedt K. The role of the board chair—A literature review and suggestions for future research. *Corporate Governance: An International Review*. 2020. № 28. P. 372–405.
8. Rushton K. The role of the Chairman. *The Business Case for Corporate Governance*. Cambridge University Press. 2008. P. 29–49.
9. Gabriëlsson J., Huse M., Minichilli A. Understanding the Leadership Role of the Board Chairperson Through a Team Production Approach. *International Journal of Leadership Studies*. № 3 (1). 2007. P. 21–39.

10. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18–22. Ст. 144.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода № 984_011 від 27.06.2014 р. Міжнародний документ. Ратифіковано Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата доступу: 15.08.2024 р.).
12. Гринишин Х.М. Значні правочини господарських товариств. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі права за спеціальністю 081 – Право. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів. 2024. 254 с.
13. Лантінов Ю.Ф. Значні правочини статутних господарських товариств: поняття та порядок вчинення. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. 12.00.03. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків. 2015. 206 с.
14. Гринишин Х.М. Правочини акціонерного товариства, що не підпадають під ознаки значних правочинів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. № 76 (частина 1). 2023. С. 158–163.
15. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст. 69.
16. Ухвала від 01.07.2024 р. у справі 120/8304/24. Вінницький окружний адміністративний суд. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120089270> (дата доступу: 15.08.2024 р.).
17. Ухвала від 05.04.2024 р. у справі 620/4748/24. Чернігівський окружний адміністративний суд. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118171342> (дата доступу: 15.08.2024 р.).
18. Постанова від 10.06.2024 р. у справі 620/4748/24. Шостий апеляційний адміністративний суд. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119626679> (дата доступу: 15.08.2024 р.).
19. Thuy-Nga T. Vo. To Be or Not to Be Both CEO and Board Chair. Faculty Scholarship. *Mitchell Hamline School of Law*. 2010. № 184. P. 65–129.
20. Кодекс корпоративного управління: ключові вимоги і рекомендації: додаток до рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку №118 від 12.03.2020р. «Щодо узагальнення практики застосування законодавства з питань корпоративного управління». 48 с. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/kodeks-korporatyvnoho-upravlinnia-kliuchovi-vymohy-i-rekomendatsii/> (дата доступу: 15.08.2024 р.).
21. Ментух Н., Шевчук О. Корпоративний секретар у системі управління акціонерним товариством: зарубіжний досвід правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право. Господарське право і процес*. № 1. 2017. С. 83–87.
22. Jackson D. *The Role of the Company Secretary. The Business Case for Corporate Governance*. Cambridge University Press. 2008. P. 67–80.
23. Баюра Д. Служба корпоративного секретаря як інститут удосконалення системи корпоративного управління публічних акціонерних товариств. *Управління персоналом. Україна: Аспекти праці*. № 1. 2012. С. 27–31.
24. Про затвердження Вимог до корпоративного секретаря акціонерного товариства: Рішення від 28.09.2023 р. № 1089 / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1089863-23#Text> (дата доступу: 15.08.2024 р.).